

LUONNONMUKAISEN MAATALOUSTUOTANNON VALVONTA 2013

SISÄLLYS

- 1. Luomutarkastukset vuonna 2013**
  - Valvonnasta eroaminen tai jatkaminen luomusopimuksen päättyessä
  - Valmistautuminen luomutarkastukseen
  - Varastotaseiden ja varastomäärien kirjaaminen tarkastuksella
  - Palaute tarkastuksesta
  - Luomuvalvontaan kuuluvat toimijat -hakupalvelu kuluttajille
  - Luomuvalvonnan maksut 2013
- 2. Päivitetyt luomutuotantoehdot internetissä**
- 3. Luettelot luomutuotantoon soveltuvista tuotantopanoksista internetissä**
- 4. Alihankintasopimukset ja alihankintaa sisältävien vuokrasopimusten päivittäminen**
- 5. Luomulisäysaineistorekisteri ja luvat tavanomaisen lisäysaineiston käyttöön**
  - Luomulisäysaineistorekisteri
  - Eviran päätös luvasta käyttää tavanomaista siementä tai lisäysaineistoa
  - Toimijakohtainen lupa tavanomaisen lisäysaineiston käyttöön
  - Vihreäksi peitattu kylvösiemen sallittu
- 6. Luonnonmukaisen eläintuotannon valvonta 2013**
  - Muutokset luomueläinten ruokintaa koskevissa säännöissä
  - Lintuinfluenssa ja siipikarjan ulkoilu
  - Luomuhunajantuotanto
- 7. ELY-keskusten ja Eviran luomuvalvonta-asiantuntijoiden yhteystietoja**

1. LUOMUTARKASTUKSET VUONNA 2013

Luomutarkastuksia maataloilla tehdään koko kalenterivuoden ajan. Merkittävä osa tarkastuksista tehdään kasvukauden ulkopuolella.

Tuotteiden markkinointi luomutuotettuina ei edellytä, että kuluvan vuoden tarkastus olisi tehty, vaan viljelijä käyttää tuotteiden markkinoinnissa viimeisintä asiakirjaselvitystä, johon on merkitty sen voimassaoloaika.

Valvonnasta eroaminen tai jatkaminen luomusopimuksen päättyessä

Luomusopimuksen loppuminen ei merkitse eroamista luomuvalvonnasta, vaan luomuvalvonnasta erotaan ilmoittamalla siitä kirjallisesti tuotantosuunnan mukaisesti ELY-keskukseen tai Eviralle. Toimija voi myös kuulua luomuvalvontaan, vaikka hänellä ei olisikaan luomusopimusta, ja valvontaa voi kuulua pelkästään esimerkiksi luomutuotteiden varastoinnin osalta. Muutos- tai ilmoituksen voi tehdä vapaamuotoisesti tai lomakkeella, joka on saatavissa internetissä: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Luomun lomakkeet ja ohjeet > Ilmoitukset luomuvalvonnalle.

Valmistautuminen luomutarkastukseen

Tarkastusta varten on toimijan varmistettava, että tarvittavat asiakirjat on päivitetty ja saatavilla:

- Luomusuunnitelma, joka sisältää mm. ajantasaisen viljelykierto-, lannoitus- ja kasvin-suojelusuunnitelman sekä lohkokartan.
- Kopio tukihakemuksen kasvulohkolomakkeesta 102B tai tallennusilmoitus
- Varastokirjanpito taseineen ja kasvulohkokokohtaiset muistiinpanot

Tositteet tilalle saapuneista ja tilalta lähteneistä tuotantopanoksista ja tuotteista, erityisesti:

- Lisäysaineiston alkuperän osoittavat ostotositteet ja vakuustodistukset
- Vastaanotettujen tuotteiden saateasiakirjat ja vaatimuksenmukaisuusvakuutukset

Mahdolliset sopimukset ja luvat kuten:

- Lannanluovutus sopimukset ja selvitykset hankitun lannan laajaperäisyydestä
- Vuokra- ja alihankintasopimukset
- Luvat tavanomaisen lisäysaineiston käyttöön ja muut toimijakohtaiset luvat

Muistilistana tuotantotarkastukseen valmistautumista varten voi käyttää lomaketta, joka on saatavissa osoitteesta: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Luomun lomakkeet ja ohjeet > Tarkastus.

Varastotaseiden ja varastomäärien kirjaaminen tarkastuksella

Vuonna 2013 tarkastetaan kaikkien luomutilojen varastotilanne ja varastokirjanpito. Uutena toimintatapana tarkastuspöytäkirjoihin merkitään tärkeimpien varastossa tarkastushetkellä olevien kasvinviljelytuotteiden (korsiviljat, valkuaiskasvit, öljysiemenkasvit, kuivaheinä ja säilörehu), tuotantovaiheet ja määrät (esim. 1000 kiloa, 10 hehtolitraa, 50 kappaletta jne.). Viljelijöitä pyydetään varmistamaan, että varastokirjanpitoon merkityt tiedot ilmentävät luotettavasti varastossa tarkastushetkellä olevia tuotemääriä. Määräarvioita voi myöhemmin tarkentaa ja korjata varastokirjanpitoon esimerkiksi tilitystietoihin perustuen. Viljelijän ilmoittamat tuotemäärät toimivat pohjatietona luomutuotteiden jäljitettävyyden varmistamisessa, jota tehdään mm. ristiintarkastuksin.

Palaute tarkastuksesta

Viljelijä voi antaa oman näkemyksensä tarkastuksen kulusta, mikä on erityisen tärkeää, jos viljelijä on eri mieltä tarkastajan kanssa. Palautteen antamiseen voi käyttää lomakemallia: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Luomun lomakkeet ja ohjeet > Tarkastus > Toimijan selvitys tuotantotarkastuksesta. Täytetyn lomakkeen voi jättää tarkastajalle tai toimittaa ELY-keskukseen. Yhteyttä voi tietenkin ottaa myös muulla tavalla, eikä toimijan selvityksen antaminen millään tavoin vie mahdollisuutta hallintolain 34 §:n mukaiseen asianosaisen kuulemi-

seen. ELY-keskus kuulee viljelijää ennen päätöksentekoa rikkomuksissa, joista normaalisti on seuraamuksena markkinointikielto.

Luomuvalvontaan kuuluvat toimijat -internet-hakupalvelu kuluttajille

Evira on avannut internet-hakupalvelun, jonka ensisijaisena tarkoituksena on antaa kuluttajille mahdollisuus saada tietoja luomuvalvontaan kuuluvista toimijoista ja näiden tuotteista. Ensiksi hakupalvelu pyytää antamaan toimijan nimen ja tunnusnumeron eli tiedot, jotka on ilmoitettava pakatuissa luomutuotteissa. Kun nämä tiedot on annettu riittäväällä tarkkuudella, näyttää hakupalvelu viimeksi tarkastetut tuotantosuunnat ja ajankohdat. palvelun tiedot täydentyvät kuluvan vuoden aikana. Hakupalveluun pääsee internet-osoitteesta: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Valvonta > Kuluttajalle.

Luomuvalvonnan maksut 2013

Luomuvalvonnan maksuihin ei ole tullut muutoksia maataloustuotannon osalta. Hinnastokooste löytyy internet-sivulta: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Valvonta > Hinnasto.

2. PÄIVITETYT LUOMUTUOTANTOEHDOT INTERNETISSÄ

Maataloustuotannon kannalta keskeiset luomutuotannon vähimmäisvaatimukset, lainsäädäntömuutokset, soveltamisohjeet ja Eviran tulkinnot on päivitetty Eviran oppaisiin:

- Luomutuotanto 1 – Yleiset ja kasvintuotannon ehdot
- Luomutuotanto 2 – Eläintuotannon ehdot
- Luomutuotanto 4 – Mehiläishoidon ehdot

Luomutuotanto 1 -julkaisu sisältää myös kaikkia alkutuotannon tuotantosuuntia koskevat yleiset vähimmäisvaatimukset. Oppaat on ladattavissa internetissä osoitteesta: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Luomun lomakkeet ja ohjeet.

3. LUETTELOT LUOMUTUOTANTOON SOVELTUVISTA TUOTANTOPANOKSISTA INTERNETISSÄ

Eviran internet-sivuilla pidetään yllä luetteloa luomutuotantoon soveltuvista tuotantopanoksista: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu >

- Lannoitevalmisteita: Kasvit > Lannoitus
- Kasvinsuojeluaineista: Kasvit > Kasvinsuojelu
- Luomurehuista ja luomutuotantoon soveltuvista rehuista sekä nurmirehun säilöntäaineista: Eläimet > Tuotantoeläimet

Luettelot eivät ole välttämättä kattavia, vaan muitakin ehdot täyttäviä tuotteita voi käyttää.

4. ALIHANKINTASOPIMUKSET JA ALIHANKINTAA SISÄLTÄVIEN VUOKRASOPIMUSTEN PÄIVITTÄMINEN

Viljelijöitä pyydetään tarkistamaan ja tarvittaessa päivittämään sellaiset vuokrasopimukset, joihin liittyy alihankintaa eli kun sopimukseen liittyy luomutuotteiden käsittelytehtäviä. Tehtäviä voivat olla esimerkiksi tuotteiden kuljetukset, vastaanotto, erilläänpito, puhdistustoimenpiteet, valmistus, tuotteiden merkintä, varastointi, luovutukset ja muu käsittelyyn liittyvä työ. Tyypillinen esimerkki alihankintatoiminnasta on luomutilan (päämies) viljan kuivaaminen tavanomaisesti viljellyllä naapuritilalla (alihankkija) siten, että naapuritila hoitaa kuivaukseen ja varastointiin liittyvää viljankäsittelyä.

Vaikka alihankkijat eivät kuulu luomuvalvontaan itsenäisinä toimijoina, on alihankkijoiden päämiehelle tekemien alihankintatoimintojen oltava tarkastettavissa, mitä varten päämiehen on pyydettävä alihankkijalta kirjallinen sitoumus. Päämies liittyy sitoumuksen osaksi omaa

luomusuunnitelmaansa. Alihankkijan toimipaikan ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle (ELY-keskus) vastaa päämies.

Evira on laatinut kolme sopimusmallia, jotka helpottavat sopimusten laatimista eri tilanteissa:

1. **Vuokrasopimusmalli** on suunniteltu tilanteisiin, joissa vuokran kohteena ovat luomutuotannossa käytettävät alueet, tilat (esimerkiksi varastot) ja laitteet. Malli ei sovellu pellonvuokraukseen.
2. **Vuokra- ja alihankintasopimus** -mallissa sopimuksen kohteena on luomutuotannossa käytettävien tilojen tai laitteiden lisäksi myös luomutuotteiden käsittelytehtäviä.
3. **Alihankintasopimusmalli** sisältää esimerkin tavasta, jolla sitoumuksen voi antaa kun alihankintaa sovelletaan tuotteiden valmistustoimintaan (esimerkiksi viljan jauhatus rahtimyllyssä) ilman tilojen vuokrausta.

Sopimusmallit ovat saatavissa internetissä: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Luomun lomakkeet ja ohjeet.

5. LUOMULISÄYSAINESTOREKISTERI JA LUVAT TAVANOMAISEN LISÄYSAINESTON KÄYTTÖÖN

Vaatumuksiin ei ole tullut muutoksia, eli pääsääntöisesti luomuviljelyssä on käytettävä luonnonmukaisesti tuotettua siementä ja muuta lisäysainestoa. Tavanomaisen siemenen käyttöön tarvitaan aina voimassa oleva lupa.

Luomulisäysainestorekisteri

Luomulisäysainestorekisteriin on koottu markkinoilla olevat luomusiemen- ja taimierät. Rekisterin tiedot perustuvat siemenpakkaamoiden ja -kauppiaiden omiin ilmoituksiin ja se on saatavissa internet-osoitteesta: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Kasvit > Siemenet ja taimet.

Eviran päätös luvasta käyttää tavanomaista siementä tai lisäysainestoa

Lajit, joita luomulisäysainestoa ei ole saatavilla, on merkitty Eviran yleiseen lupaan käyttää tavanomaisesti tuotettua lisäysainestoa. Yleisen luvan tulee olla voimassa joko lisäysaineston hankintahetkellä tai kylvön aikaan. Hankinta-ajankohta on voitava todistaa esimerkiksi tilausvahvistuksella, kuormakirjalla tai laskulla. Lohkomuistiinpanoja ja varastokirjanpitoa voi käyttää tositteina itse tuotetun lisäysaineston osalta

Toimijakohtainen lupa tavanomaisen lisäysaineston käyttöön

ELY-keskus voi myöntää viljelijäkohtaisen luvan yhdeksi kasvukaudeksi edellyttäen, että:

1. lajista, jota halutaan käyttää ei ole rekisteröity yhtään lajiketta luomulisäysainestorekisteriin, tai
2. yksikään markkinoija ei pysty toimittamaan lisäysainestoa ennen kylvämistä tai istuttamista, vaikka viljelijä on tehnyt tilauksen hyvissä ajoin, tai
3. luomulisäysainestorekisterissä olevat lajikkeet eivät perustellusti (mm. viljelytekniset tai taloudelliset syyt, sopimusviljely, kasvitauti- tai tuholaisriski) sovellu luomutuotantoon, tai
4. tavanomaisesti tuotettua lisäysainestoa käytetään koetoimintaa tai lajikkeiden suojelua varten.

Sen osoittamiseksi, ettei yksikään markkinoija pysty luomulisäysainestoa toimittamaan, on hakemuksessa kerrottava, milloin tilaus on tehty ja miltä toimittajilta lajiketta on kysytty. Evira katsoo, että kevätkylvöisten peltokasvien osalta kohtuullinen takaraja lisäysaineston toimitukselle on 15. huhtikuuta, minkä jälkeen mahdollista poikkeuslupahakemuksen lähettämistä ELY-keskukseen ei siis enää ole syytä viivyttää. Poikkeuslupaa on normaalisti haettava 1. toukokuuta mennessä, mutta kylvö on sallittu vasta kun lupa on myönnetty.

Myönnetty lupa on voimassa siitä päivästä alkaen, kun hakemus on saapunut ELY-keskukseen. Lupa on kuitenkin voimassa jo hankinta-ajankohdasta alkaen, mikäli ajankohta voidaan

todistaa hakemusta seuraavalla asiakirjalla, esimerkiksi kopiolla tilausvahvistuksesta tai laskusta, joka päivätty viimeistään kaksi viikkoa ennen hakemuksen saapumista ELY-keskukseen. Päätös hakemuksesta pyritään ELY-keskuksessa tekemään kahden viikon kuluessa.

Tarkemmin luvan myöntämisen edellytyksistä, hakuohjeista ja -lomakkeista on kerrottu Luonnonmukainen tuotanto 1 – Yleiset ja kasvintuotannon ehdot -oppaassa sekä Eviran internet-sivulla: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Luomun lomakkeet ja ohjeet > Lupahakemukset. Myös usein kysyttyä -palsta vastaa tavallisimpiin luomulisäysaineistoihin liittyviin kysymyksiin: Evira > Asiakokonaisuudet > Luomu > Usein kysyttyä > Kasvit.

Vihreäksi peitattu kylvösiemen sallittu

Sateisen viime kasvukauden jälkeen kylvösiemenen kunnostukseen kiinnitetään tänä keväänä poikkeuksellista huomiota, jotta siemenestä ja maasta peräisin olevien kasvitautitartuntoja voitaisiin välttää. Luomuviljelyssä kasvitautoja ja erityisesti punahomeiden aiheuttamaa home-toksiiniriskiä voidaan vähentää mm. viljelykierron, aikaisten ja laonkestävien lajikkeiden sekä huolellisen kuivauksen avulla.

Luomuviljelyssä kylvösiemenen kemiallinen peittäus edellyttää aina ELY-keskuksen lupaa, ja se on mahdollista saada vain sertifioidussa luomulisäysaineistotuotannossa käytettävälle kantasiemenelle. Torjunta-ainerekisterissä on kaksi bakteeripohjaista peittäusainetta (Cedomon ja Cerall), jotka soveltuvat luomukäyttöön. Aineet on tarkoitettu mm. viljojen laikku- ja nokitautien sekä siemenlevintäisten homesienten torjumiseksi. Vihreä väri erottaa luomupeitatussiemenen kemiallisista peittäusaineista.

6. LUONNONMUKAISEN ELÄINTUOTANNON VALVONTA 2013

Muutokset luomueläinten ruokintaa koskevissa säännöissä

Luomueläinten ruokintaa koskeviin sääntöihin tuli muutoksia vuoden 2012 aikana. Keskeisimmät uudistukset ovat:

- Kasvinsyöjien (naudat, lampaat, vuohet ja hevoset) ruokinnan osalta edellytetään vähintään 60 % rehuomavaraisuutta. Jos oman tuotantoyksikön rehut eivät riitä, voidaan rehua tuottaa myös yhteistyössä saman alueen muiden luonnonmukaisten tilojen kanssa.
- Sikojen ja siipikarjan kohdalla luomurehun omavaraisuusaste on vähintään 20 %. Jos omalla tilalla tähän ei ole mahdollisuutta, voidaan luomurehu tuottaa yhteistyössä muiden saman alueen luomutilojen tai rehualan toimijoiden kanssa. Sika- ja siipikarjatilojen rehusta vähintään 20 % voi siten olla peräisin paikalliselta, saman alueen, teollisia rehuja valmistavalta toimijalta.
- Tavanomaisten siipikarjanuorikoiden tuontia koskevaa poikkeusta jatketaan vuoden 2014 loppuun.
- Sikojen ja siipikarjan ruokinnassa voidaan käyttää tavanomaisia valkuaisrehuja 5 % vuosina 2012 - 2014.
- Kalajauhon käyttömahdollisuus säilyy ennallaan.

Lintuinfluenssa ja siipikarjan ulkoilu

Lintuinfluenssavaaran johdosta siipikarja tulee pitää joko sisätiloissa tai suojata niiden ulkoilualue kauttaaltaan esimerkiksi riittävän tiheällä verkolla 1.3. -31.5. välisenä aikana. Tämän johdosta luomutilojen siipikarjan ulkoiluvaatimusta aletaan soveltaa vasta 1.6.2013. Mikäli toimija haluaa aloittaa siipikarjan ulkoilun ennen kesäkuun alkua, on hänen tehtävä ulkona pidosta ilmoitus paikalliselle kunnaneläinlääkärille.

Luomuhunajantuotanto

ELY-keskukset toimeenpanevat keväällä 2013 luomumehiläistoimijoilla ylimääräisen tarkastuksen kirjallisella menettelyllä. Tarkastuksessa pyydetään selvitys kauden 2013 keruualueista. Ylimääräisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää ja tarkastaa tavanomaisten marjalojen käyttöä luomumehiläishoidon keruualueilla ja yhdenmukaistaa ELY-keskusten käytän-

Valvontaosasto

Päiväys

Dnro

Raja- ja luomuvalvontayksikkö/Luomujaosto

15.4.2013

2784/0405/2013

töä keruualueita koskeissa vaatimuksissa. Tavanomaisten marja-alojen käyttö pölytyspalvelussa on sallittu, mutta silloin pölytyspalvelussa olevien pesien hunaja on tavanomaista. Ylimääräisen tarkastuksen tulokset eivät tule vaikuttamaan kesän 2013 keruualuevaatimukseen.

Tuotantokauden lopussa mehiläisten pesiin on jätettävä riittävät hunaja- ja siitepölyvarastot, jotta mehiläiset selviävät talvehtimisesta. Mehiläisyhdyskuntien ruokinta on sallittua ainoastaan, jos pesien eloonjääminen on äärimmäisten ilmasto-olosuhteiden vuoksi vaarassa. Ruokinnassa on käytettävä luonnonmukaisesti tuotettua hunajaa, luonnonmukaisesti tuotettuja sokerisiirappeja tai luonnonmukaisesti tuotettua sokeria. Apifonda tai vastaava tavanomaisesta sokeritaikinasta tehty taikina on luomussa kielletty tuotantopanos.

7. ELY-KESKUSTEN JA EVIRAN LUOMUVALVONTA-ASiantuntijoiden Yhteystietoja

Lisätietoja ja esimerkiksi tässä kirjeessä mainittuja mallilomakkeita antavat luomuvalvonta-asiantuntijat ELY-keskusten maaseutu- ja energiaosastoilla ja Eviralla.

ELY-keskusten sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@ely-keskus.fi ja Eviran etunimi.sukunimi@evira.fi.

ELY-keskus	Osoite	Yhteyshenkilö	Puhelin
Uusimaa	PL 36, 00521 Helsinki	Virpi Aspelin-Nieminen	02950 21 039
Varsinais-Suomi	PL 236, 20101 Turku	Erkki Aro	02950 22 547
		Eila Strang	02950 22 667
Satakunta	PL 266, 28101 Pori	Mirella Levomäki	02950 22 063
Häme	PL 131, 13100 Hämeenlinna	Merja Kohvakka	02950 25 061
Pirkanmaa	PL 467, 33101 Tampere	Marika Arrajoki-Alanen	02950 36 040
Kaakkois-Suomi	PL 1041, 45101 Kouvola	Kristiina Seppälä	02950 29 086
Etelä-Savo	PL 164, 50101 Mikkeli	Marja Pulkkinen	02950 24 073
Pohjois-Savo	PL 2000, 70101 Kuopio	Juho Iivanainen	02950 26 565
Pohjois-Karjala	PL 8, 80101 Joensuu	Merja Ignatius	02950 26 054
Keski-Suomi	PL 44, 40101 Jyväskylä	Aili Vuorenmaa	02950 24 541
Etelä-Pohjanmaa	Alvar Aallon katu 8, 60100 Seinäjoki	Harri Väisänen	02950 27 639
Pohjanmaa	PL 131, 65101 Vaasa	Frank Norrén	02950 28 601
Pohjanmaa, Kokkolan palvelupiste	PL 240, 67101 Kokkola	Lars Björkgård	02950 28 540
Pohjois-Pohjanmaa	PL 86, 90101 Oulu	Johanna Honkanen	02950 38 058
Kainuu	Kalliokatu 4, 87100 Kajaani	Jukka Kivioja	02950 23 553
Lappi	Ruokasenkatu 2, 96200 Rovaniemi	Arja Moilanen	02950 37 091

Eviran luomuasiantuntijoiden yhteistietoja:

ylitarkastaja, jaostopäällikkö Beata Meinander, 040-057 1033

ylitarkastaja Merja Manninen, eläintuotanto, 040-849 8325

ylitarkastaja Sampsa Heinonen, kasvintuotanto, 050-575 1481

tarkastaja Leena Kankaanpää, lisäysaineisto, 040-829 4173

ylitarkastaja Teija Linden, elintarvikkeet, 050-365 2178

Ylitarkastaja

Beata Meinander

Tiedoksi

MMM / Ruokaosasto

MAVI / Antti Hietala

Ålands Landskapsregering / Sue Holmström